

Reprints: *Hans Ibsen*, Medicinsk Afdeling M, Amtssygehuset i Glostrup, DK-2600 Glostrup.

Antaget den 19. december 2002.

Amtssygehuset i Glostrup, Medicinsk Afdeling M, Umeå Universitet, Viborg Sygehus, Medicinsk Kardiologisk Afdeling, Østra Sjukhus, Göteborg, og Ullevål Sykehus, Oslo.

This article is based on a study, first reported in the *Lancet* 2002;359:1004-10. Reprinted with permission from Elsevier Science.

Litteratur

- Dahlöf B, Devereux RB, Kjeldsen SE et al. Cardiovascular morbidity and mortality in the Losartan Intervention For Endpoint reduction in hypertension study (LIFE): a randomised trial against atenolol. *Lancet* 2002; 359:995-1003.
- Lindholm LH, Ibsen H, Dahlöf B et al. Cardiovascular morbidity and mortality in patients with diabetes in the Losartan Intervention For Endpoint reduction in hypertension study (LIFE): a randomised trial against atenolol. *Lancet* 2002;359:1004-10.
- Ibsen H, Pedersen OL, Dahlöf B et al. Virkningen af losartan versus atenolol på kardiovaskulær morbiditet og mortalitet hos patienter med hypertension og ekg-verificeret venstre ventrikulær hypertrofi i LIFE-under-søgelsen. *Ugeskr Læger* 2003;165(i trykken).
- Stamler J, Vaccaro O, Neaton JD et al. Diabetes, other risk factors and 12-year cardiovascular mortality for men screened in Multiple Risk Factor Intervention Trial. *Diabetes Care* 1993;16:434-44.
- UK Prospective Diabetes Study Group. Efficacy of atenolol and captopril in reducing risk of macrovascular and microvascular complications in type 2 diabetes: UKPDS 39. *BMJ* 1998;317:713-21.
- Hansson L, Zanchetti A, Carruthers SG et al. Effects of intensive blood-pressure lowering and low-dose aspirin in patients with hypertension: principal results of the Hypertension Optimal Treatment (HOT) randomised trial. *Lancet* 1998;351:1755-62.
- Guidelines Sub-Committee. 1999 World Health Organisation-International Society of Hypertension guidelines for the management of hypertension. *J Hypertens* 1999;17:151-83.
- Hansson L, Lindholm LH, Niskanen L et al. Effect of angiotensin-converting-enzyme inhibition compared with conventional therapy on cardiovascular morbidity and mortality in hypertension: the Captopril Prevention Project (CAPPP) randomised trial. *Lancet* 1999;353:611-6.
- Devereux RB, Roman MJ, Paranicas M et al. Impact of diabetes on cardiac structure and function: the Strong Heart Study. *Circulation* 2000; 101:2271-6.
- Palmieri V, Bella JN, Arnett DK et al. Effect of type II diabetes on left ventricular geometry and function: the Hypertension Genetic Epidemiology Network (HyperGEN) Study. *Circulation* 2001;103:102-7.
- Bella JN, Devereux RB, Roman MJ et al. Separate and joint effects of hypertension and diabetes mellitus on left ventricular structure and function: the Strong Heart Study. *Am J Cardiol* 2001;87:1260-5.
- Brenner BM, Cooper ME, de Zeeuw D et al. Effects of losartan on renal and cardiovascular outcomes in patients with type 2 diabetes and nephropathy. *N Engl J Med* 2001;345:861-9.
- Lewis EJ, Hunsicker LG, Clarke WR et al. Renoprotective effect of the angiotensin-receptor antagonist irbesartan in patients with nephropathy due to type 2 diabetes. *N Engl J Med* 2001;345:851-60.

Spørgeskema om barnets styrker og vanskeligheder (SDQ-Dan)

Et nyt instrument til screening for psykopatologi i alderen 4-16 år

STATUSARTIKEL

Carsten Obel, Søren Dalsgaard, sprogspsykolog Hanne-Pernille Stax & Niels Bilenberg

Anvendelsen af psykometriske instrumenter inden for børne- og ungdomspsykiatrien er blevet mere udbredt i Danmark i de senere år. Årsagen er formodentlig en tiltagende interesse for epidemiologisk forskning inden for området, men også at psykometriske instrumenter som Child Behaviour Checklist (CBCL) nu findes i en dansk valideret version (1). CBCL blev udviklet af *Achenbach* i 1991, og det består af 118 spørgsmål, som drejer sig om problemadfærd blandt børn mellem 4 år og 16 år. CBCL er udviklet i USA, og det er globalt set det hidtil mest anvendte screeningsinstrument på området.

The Strengths and Difficulties Questionnaire, SDQ er et nyt instrument, som er udviklet i England (2). Det foreligger nu i en dansk oversættelse, SDQ-Dan. SDQ består af 25 udsagn og udmærker sig i forhold til andre screeningsinstrumenter på flere områder.

Selv om formålet med de fleste af udsagnene er at identificere problemadfærd, er ti ud af de 25 spørgsmål positivt

formulerede. De 25 udsagn er identiske i forældre- og lærerversionen, og det tager kun cirka fem minutter at udfylde spørgeskemaet. Spørgsmålene er formuleret, så indholdet vil være forståeligt for de fleste. På denne baggrund er det ikke overraskende, at SDQ er bedre accepteret af forældrene end f.eks. det mere udbredte CBCL (3). Anvendelse af skemaet er endvidere gratis, og det er tilgængeligt på mere end 40 sprog, heriblandt de skandinaviske via internet-adressen www.sdqinfo.com

Beskrivelse af SDQ

SDQ er udviklet af *Robert Goodman* med udgangspunkt i et andet meget anvendt, men ældre spørgeskema (4) og tilpasset ICD-10 (5) og DSM-IV (6). Formålet med SDQ er at screene for psykopatologi i alderen 3-16 år. På engelsk foreligger skemaet i versioner til tre aldersgrupper: til forældre til 3-4-årige, til forældre og lærere/pædagoger til 4-16-årige og som selv-rapportering for 11-16-årige. Alle versioner kan suppleres med et mindre modul, som beskriver i hvilken grad eventuelle problemer belaster barnet i hverdagsituationer og -relationer (7). Da belastningsaspektet indgår i de diagnostiske kriterier for flere psykiske lidelser i barndommen kan det anbefales så vidt muligt altid at medtage

Spørgeskema om barnets styrker og vanskeligheder (SDQ-Dan) **F⁴⁻¹⁶**

Vi vil bede dig vurdere om beskrivelserne i skemaet ikke passer, passer delvist eller passer godt på barnet. Det vil være os en stor hjælp, hvis du besvarer alle spørgsmålene også selvom du er i tvivl eller synes at beskrivelserne ikke helt giver mening i forhold til barnets alder. Vi vil bede dig svare ud fra barnets opførsel indenfor de sidste 6 måneder.

Barnets navn	Dreng/Pige		
Fødselsdato	Passer ikke	Passer delvist	Passer godt
Er hensynsfuld og betænksom overfor andre	☐	☐	☐
Er rastløs, 'overaktiv', har svært ved at holde sig i ro i længere tid	☐	☐	☐
Klager ofte over hovedpine, ondt i maven eller kvalme	☐	☐	☐
Er god til at dele med andre børn (slik, legetøj, blyanter)	☐	☐	☐
Har ofte raserianfald eller bliver let hidsig	☐	☐	☐
Er lidt af en enspænder, leger mest alene	☐	☐	☐
Gør for det meste, hvad der bliver sagt	☐	☐	☐
Bekymrer sig om mange ting, virker ofte bekymret	☐	☐	☐
Prover at hjælpe, hvis nogen slår sig, er ked af det eller skidt tilpas	☐	☐	☐
Sidder konstant uroligt på stolen, har svært ved at holde arme og ben i ro	☐	☐	☐
Har mindst én god ven	☐	☐	☐
Kommer ofte i slagsmål eller mobber andre børn	☐	☐	☐
Er ofte ked af det, trist eller har let til gråd	☐	☐	☐
Er generelt vellydt af andre børn	☐	☐	☐
Er nem at distrahere, mister let koncentrationen	☐	☐	☐
Er utryk og klæbende i nye situationer, bliver nemt usikker på sig selv	☐	☐	☐
Er god mod mindre børn	☐	☐	☐
Lyer eller snyder ofte	☐	☐	☐
Bliver mobbet eller drillet af andre børn	☐	☐	☐
Tilbyder ofte af sig selv at hjælpe andre (forældre, lærere, andre børn)	☐	☐	☐
Tænker sig om før han/hun handler	☐	☐	☐
Stjæler fra hjemmet, i skolen eller andre steder	☐	☐	☐
Kommer bedre ud af det med voksne end med andre børn	☐	☐	☐
Er bange for mange ting, er nem at skræmme	☐	☐	☐
Gør tingene færdige, er god til at koncentrere sig	☐	☐	☐

Har du andre bemærkninger eller bekymringer, kan du skrive dem her

Fig. 1. SDQ-Dan, spørgeskema til barnets forældre.

Samlet, mener du barnet har vanskeligheder på et eller flere af følgende områder
det følelsesmæssige område, koncentration, adfærd, samspil med andre mennesker

NEJ	JA, mindre vanskeligheder	JA, tydelige vanskeligheder	JA, alvorlige vanskeligheder
☐	☐	☐	☐

Hvis JA: vær venlig at besvare følgende spørgsmål:

- Hvor længe har disse vanskeligheder stået på?

Mindre end 1 måned	1-5 måneder	6-12 måneder	Mere end et år
☐	☐	☐	☐

- Er barnet ulykkelig eller ked af disse vanskeligheder?

Slet ikke	Kun lidt	Ret meget	Virkelig meget
☐	☐	☐	☐

- Påvirker disse vanskeligheder barnets dagligdag

	Slet ikke	Kun lidt	Ret meget	Virkelig meget
Derhjemme?	☐	☐	☐	☐
I barnets forhold til venner?	☐	☐	☐	☐
Med hensyn til indlæring i skolen?	☐	☐	☐	☐
I forbindelse med fritids aktiviteter?	☐	☐	☐	☐

- Er disse vanskeligheder en belastning for dig eller familien som helhed?

Slet ikke	Kun lidt	Ret meget	Virkelig meget
☐	☐	☐	☐

Underskrift

Dato

Mor / far / anden relation (angiv venligst)

Mange tak for din hjælp

dette modul. På dansk findes foreløbig lærer- og forældre-skemaet til de 4-16-årige inklusive problemomfangsmodul, (Fig. 1), og de øvrige er på vej.

Hvert af de 25 udsagn besvares med »passer ikke«, »passer delvist« eller »passer godt« ved afkrydsning. Skemaet dækker fire problemområder: 1) hyperaktivitet/uopmærksomhed, 2) emotionelle problemer, 3) adfærdsp problemer og 4) problemer i forholdet til jævnaldrende samt et styrkeområde (sociale styrker). De fem skalaer er konstrueret på basis af en kombination af klinik og faktoranalyse. Faktorstrukturen er genfundet i et senere studie af en oversat svensk version (8), og SDQ har en sensitivitet og specificitet i relation til psykopatologiske tilstande, som er på højde med Rutter's spørgeskemaer og CBCL (2, 3, 9).

Procedure for oversættelse til dansk

Den danske oversættelse af SDQ er foretaget af forfatterne til herværende artikel. De fire oversættere udarbejdede uafhængig af hinanden hver et forslag til en oversættelse af den originale engelske version. Herefter blev de fire forslag sammenholdt og diskuteret. Sprogbrugen blev forsøgt tilpasset dansk kultur. Eksempelvis blev udsagnet »*Generally obedient, usually does what adults request*« oversat til »Gør for det meste, hvad der bliver sagt«, da begreberne »lydig« eller »velopdragen« ikke fandtes tidssvarende. I oversættelsen af »*Considerate of other peoples feelings*« fandt vi det vigtigt, at ordet »følelser« sjældnere anvendes i dagligdags tale på dansk end »*feelings*« gør på engelsk og oversatte det derfor til »Er hensynsfuld og betænksom over for andre«.

På basis af konsensus i den danske oversættergruppe, blev der identificeret enkelte udsagn, hvis psykopatologiske og sproglige grundlag blev diskuteret med *Robert Goodman*. De danske udkast blev derefter tilbageoversat af kvalificerede dansk-engelsk-oversættere dvs. engelskfødte personer, der har været bosat i Danmark gennem længere tid. Tilbageoversættelserne blev sendt direkte til *Robert Goodman* og hans kritiske kommentarer blev uddybet og diskuteret af de danske oversættere. Efter tre oversættelsesforslag med tilbageoversættelser af tre forskellige oversættere, blev der opnået konsensus om den danske version af SDQ.

Anvendelse af SDQ på dansk

Forældre- og lærer-versionen af den danske udgave af SDQ kan anvendes og kopieres frit med angivelse af originalkilden. Det nemmeste er at hente en kopi af skemaet via internettet, hvor der også kan findes engelske normative data, kodevejledning, jobfiler til anvendelse i statistikprogrammerne SAS og SPSS, samt yderligere dokumentation (www.sdqinfo.com). Der foreligger en svensk standardisering af instrumentet (8), og en dansk er under planlægning foreløbig for aldersgrupperne 4-5 år, 7-8 år og 10-12 år.

Den danske oversættelse af Strengths and Difficulties Questionnaire har primært været motiveret af et aktuelt behov i forbindelse med et forskningsprojekt i en ikkeklinisk børnepopulation. Ud fra de britiske erfaringer (10, 11) mener vi imidlertid også, at SDQ-Dan vil kunne finde anvendelse på andre områder, hvor screening for psykopatologi er relevant. Det kunne f.eks. være i forbindelse med vurdering

af børn inden for pædiatrien, børn- og unge-lægeordningen, almen praksis og pædagogisk psykologisk rådgivning (PPR) samt i forbindelse med monitorering af kliniske forløb i børne- og ungdomspsykiatriske populationer.

Reprints: *Carsten Obel*, gynækologisk/obstetriske afdeling, Perinatal epidemiologisk forskningsenhed, Skejby Sygehus, Århus Universitetshospital, DK-8200 Århus N.

Antaget den 8. april 2002.

Århus Universitetshospital, Skejby Sygehus, gynækologisk/obstetriske afdeling Y, perinatal epidemiologisk forskningsenhed, og Børne- og Ungdomspsykiatrisk Hospital, Risskov.

Tak til *Edwin Spencer*, *Janet Mikkelsen* og *Katie Powell* for hjælp med tilbageoversættelse. Oversættelsen er finansieret af en bevilling fra Sundhedsministeriet.

Litteratur

1. Bilenberg N. The Child Behavior Checklist (CBCL) and related material: standardization and validation in Danish population based and clinically based samples. *Acta Psychiatr Scand Suppl* 1999; 398: 2-52.
2. Goodman R. The Strengths and Difficulties Questionnaire: a research note. *J Child Psychol Psychiatry* 1997; 38: 581-6.
3. Goodman R, Scott S. Comparing the Strengths and Difficulties Questionnaire and the Child Behavior Checklist: is small beautiful? *J Abnorm Child Psychol* 1999; 27: 17-24.
4. Rutter M. A children's behaviour questionnaire for completion by teachers: preliminary findings. *J Child Psychol Psychiatry* 1967; 8: 1-11.
5. World Health Organisation. The ICD-10 classification of mental and behavioral disorders: clinical description and diagnostic guidelines. Genève: WHO, 1992.
6. American Psychiatric Association. Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders (DSM-IV). Washington DC: American Psychiatric Association, 1994.
7. Goodman R. The extended version of the Strengths and Difficulties Questionnaire as a guide to child psychiatric caseness and consequent burden. *J Child Psychol Psychiatry* 1999; 40: 791-9.
8. Smedje H, Broman JE, Hetta J, von Knorring AL. Psychometric properties of a Swedish version of the "Strengths and Difficulties Questionnaire". *Eur Child Adolesc Psychiatry* 1999; 8: 63-70.
9. Klasen H, Woerner W, Wolke D, Meyer R, Overmeyer S, Kaschnitz W et al. Comparing the German versions of the Strengths and Difficulties Questionnaire (SDQ-Deu) and the Child Behavior Checklist. *Eur Child Adolesc Psychiatry* 2000; 9: 271-6.
10. Goodman R, Ford T, Simmons H, Gatward R, Meltzer H. Using the Strengths and Difficulties Questionnaire (SDQ) to screen for child psychiatric disorders in a community sample. *Br J Psychiatry* 2000; 177: 534-9.
11. Goodman R, Renfrew D, Mullick M. Predicting type of psychiatric disorder from Strengths and Difficulties Questionnaire (SDQ) scores in child mental health clinics in London and Dhaka. *Eur Child Adolesc Psychiatry* 2000; 9: 129-34.